

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

Bölcsészettudományi Kar

Germanisztika (Skandinavisztika)

ALAPSZAKOS SZAKDOLGOZAT

A skandináv zeneipar hatása az európai kultúrára
Skandinávia reprezentációja a mainstream zenekultúrában és az
Eurovízió

**Den skandinaviske musikkindustriens innflytelse på
europeisk kultur**
Representasjon av Skandinavia i mainstream musikkultur og
Eurovision

2023

Témavezető:

Dr. Annus Ildikó
egyetemi tanársegéd

Készítette:

Bokor Anna
skandinavisztika alapszakos –
olasz minoros hallgató

A HKR 336. § ad 76. § (6) pontja értelmében:

„... A szakdolgozathoz csatolni kell egy nyilatkozatot arról, hogy a munka a hallgató saját szellemi terméke...”

SZERZŐSÉGI NYILATKOZAT

Alulírott Bokor Anna (FAVRCC), ezennel kijelentem és aláírással megerősítem, hogy az ELTE BTK Skandinavisztika BA alapszakján, Skandinavisztika norvég nyelv szakirányán (olasz minoron) írt jelen szakdolgozatom a saját szellemi termékem, amelyet korábban más szakon még nem nyújtottam be szakdolgozatként, és amelybe mások munkáját (könyv, tanulmány, kézirat, internetes forrás, személyes közlés stb.) idézőjel és pontos hivatkozások nélkül nem építettem be.

Budapest, 2023.02.27.

Bokor Anna s.k.

a szakdolgozat szerzőjének neve

Külső konzulensként segítette a szakdolgozatomat Klész Imre, az ESC Hungary magyar Euróvíziós fórum főszerkesztője.

Innhold

0. Forord	4
1. Innledning	5
2. Spørsmålsstilling	6
3. Musikkutdanning i Skandinavia	6
3.1 Musikkopplæring og kommunale musikkskoler.....	6
3.2 Musikkhøgskoler og høyere utdanning i musikk.....	7
4. Den skandinaviske mainstreammusikken.....	9
4.1 Musikkindustri i Sverige.....	9
4.1 ₁ Popmusikk og å bryte inn på verdensmarkedet	10
4.1 ₂ Det svenske mirakelet: Max Martin og popmusikkproduksjon.....	15
4.2 Fremveksten av skandinavisk EDM-musikk og DJ-er	18
5. Eurovision Song Contest	23
6. Representasjon av skandinaviske språk og kultur på Eurovision.....	24
7. Konklusjon	27
8. Litteraturliste	31

0. Forord

I avhandlingen min bruker jeg mange engelskspråklige kilder og engelske uttrykk, hvorav mange ikke har en norsk eller skandinavisk ekvivalent eller bruker det fornorsket engelske ordet. I disse tilfellene vil jeg prøve å bruke den offisielle versjonen som brukes av nordmenn, men for ikke-fornorskede engelske termer vil jeg bruke det originale engelske ordet. Dette vil hovedsakelig gjelde faguttrykk som brukes i musikkindustrien, men det er også hverdagslige ord som «*Eurovision*», som vil være et av de viktigste elementene i avhandlingen min og det har ingen skandinavisk oversettelse, den originale engelske versjonen er brukt.

For ord som har flere ekvivalenter innenfor det norske språket, der kan det skje at jeg vil bruke begge versjonene, f.eks. «*musikkbransjen*» og «*musikkindustrien*». Når det gjelder ord som er synonymer til hverandre, men det ene er et originalt norsk ord og det andre er et engelsk ord hentet fra norsk, vil jeg likevel bruke begge begrepene. Eksempler inkluderer ordene «*utøver*» og «*performer*» eller «*artist*». Jeg vil også bruke begge versjonene for ord som er oversatt fra svensk eller dansk og har en original norsk og en fornorsket versjon hentet fra et annet skandinavisk språk, som f.eks. «*popunderet*» og «*popmirakelet*».

Når jeg snakker om norske og utenlandske selskaper, personer, artister, sanger, vil jeg bruke originalnavnet eller tittelen, så jeg vil ikke oversette noe fra engelsk til norsk og omvendt. For eksempel, når det gjelder et selskap, lar jeg det originale engelske navnet, som «*Spotify*» eller «*Sony Music Sweden*». I alle tilfellene vil jeg bruke utøvernes artistnavnet eller scenenavnet og ikke fødselsnavnet deres, for lettere forståelse.

I undertittelen på avhandlingen min bruker jeg begrepet «*mainstream musikkultur*», og jeg vil gjerne klargjøre hva dette betyr. *Mainstream* er et teknisk begrep på engelsk, bokstavelig oversatt som «*hovedstrøm*». Når det gjelder musikkindustrien, brukes det til å betegne en trend som er akseptert og støttet av flertallet. Hver musikalsk epoke har sine egne dominerende, det vil si *mainstream*-trender, som skyver de alternative, eller undergrunnstrender, i bakgrunnen. I avhandlingen min omfatter begrepet *mainstream* alle sjangre som nå regnes som *mainstream*, dvs. pop- og rockemusikk, samt elektronisk dansemusikk (EDM) og dens andre trender og undersjangre (f.eks.: *techno*, *house*, *dance-pop*).

Jeg anser det som viktig å avklare disse begrepene i begynnelsen, for først da vil avhandlingen være fullt forståelig, og jeg vil gå gjennom utviklingen av de tre hovedsjangrene i musikkbransjen i den skandinaviske regionen.

1. Innledning

Nordisk mainstreammusikk, også kalt skandinavisk populærmusikk, omfatter pop- og rockemusikk fra de nordiske landene. Musikkscenen er kjent for sine største band som ABBA, Roxette, A-ha, Ace of Base, eller Europe. Dette er de desidert største ikke-metalbandene som kommer fra Sverige, Norge og Danmark. For meg inkluderer mainstreammusikk pop, rock og EDM-musikk, så i avhandlingen min vil jeg fokusere på disse tre sjangrene, og i min forståelse utgjør disse tre sjangrene mainstream-musikkulturen i Europa. I min avhandling vil jeg spore utviklingen av disse sjangrene i den skandinaviske musikkindustrien og deres penetrering av verdensmarkedet.

Hvis vi tenker på markedet av popmusikk og mainstreammusikk, er Sverige, sammen med USA og Storbritannia, et av de mest suksessrike landene. Det er interessant å merke seg at befolkningen i Ungarn og Sverige er nesten den samme, avrundet til 10 millioner, men befolkningen i de to andre landene nevnt ovenfor er betydelig større. Ungarns musikkmarked er veldig lite, mens Sverige er verdens mest suksessrike hitmusikkeksportør, i forhold til BNP. Men ikke bare Sverige skal nevnes, de skandinaviske naboene Norge og Danmark er også svært suksessrike i popmusikkscenen, tenk bare på det danske bandet Lukas Graham, som brøt seg inn på de europeiske hitlistene i 2015 med sangen deres «7 Years».

Det skal også understrekes at de skandinaviske folkene er veldig flinke og dyktige til å gjenkjenne markedsnisjer, og de gjenoppfinner seg raskt i alle situasjoner. De bruker denne evnen veldig godt i musikkbransjen også, de var de første nasjonene hvor musikkstrømmetjenester ble utbredt. Mens bare 4 prosent av befolkningen i Ungarn betaler for musikkstrømmetjenesten, betaler nesten annenhver person i de skandinaviske landene for å lytte til musikk.¹ Dette var hovedsakelig på grunn av utvidelsen av Spotify, som er en original svensk musikkjenesteplattform, men i dag er det verdens største musikkstrømmetjeneste ved siden av Apple Music. Men hvorfor dominerer Sverige nesten hele det europeiske musikkjenestemarkedet?

Hvordan er det mulig at de skandinaviske landene er naturlig talentfulle i musikk? Hvorfor kan tre så små nasjoner forbli så vellykkede på verdensmarkedet? Hvordan kan de eksportere populærmusikk, men likevel produsere sin egen etnisk-klingende musikk? Hva er forholdet mellom skandinavisk mainstreammusikken og Eurovision? Hvordan kan disse perifere, avsidesliggende landene med et sjeldent språk som ingen utenfor Norden forstår,

¹ A ProArt Zeneipari Jelentés 2020-as lakossági felmérése szerint Magyarországon mintegy 400 ezer olyan felhasználó van, aki fizet a zenei streaming szolgáltatásért, míg a skandináv országokban a népesség 49%-a. (<https://zeneipar.info/letoltes/proart-zeneipari-jelentes-2020.pdf>) Lekérdezés dátuma: 2023.04.13.

kunne ta en slik posisjon i den engelsktalende musikkbransjen? I semesteroppgaven min søker jeg blant annet svar på disse spørsmålene, og jeg ønsker å finne svaret på spørsmålet om hvordan disse tre nasjonene kan lykkes så mye på musikkmarkedet sammenlignet med andre land med store befolkninger.

2. Spørsmålstillingen

Spørsmålet dukket opp i hodet mitt at befolkningen i USA er avrundet til 330 millioner, mens Sveriges er bare 10 millioner, men hvorfor er andelen av musikkindustrien og deres sanger på hitlistene det samme? Både Norge og Danmark har halvparten av Sveriges befolkning, men de tre skandinaviske landene sammen utgjør en viktigere blanding i musikkmiljøet enn USA eller Storbritannia alene. Hvordan kan antall suksesser i musikkbransjen øke i en slik andel sammenlignet med innbyggertallet? Hvordan kan disse perifere, avsidesliggende landene med et sjeldent språk som ingen utenfor Norden forstår, kunne ta en slik posisjon i den engelsktalende musikkbransjen?

Jeg var interessert i hvilke faktorer som skjuler seg i bakgrunnen som gjør disse tre landene med små befolkninger så vellykkede i en så stor industri. Hva er faktorene som gjør Skandinavia så attraktivt for produsenter og artister? Hvordan kan moderne musikk og landets kultur og språk flettes sammen? Hvordan er mainstreammusikken relatert til Eurovision i Skandinavia og hvilke Eurovision-produksjoner representerte skandinaverne best?

I avhandlingen min vil jeg gjerne finne svaret på disse spørsmålene, og jeg prøver å tyde skandinavenes musikkdyrkelse. Starter det helt fra begynnelsen, hvordan skandinaverne lærer musikk, opp til de store navnene i musikkverdenen. Til slutt ønsker jeg å trekke noen konklusjoner om hva som gjør skandinavisk mainstreammusikken så populær.

3. Musikkutdanning i Skandinavia

3.1 Musikkopplæring og kommunale musikkskoler

Så jeg ville starte på begynnelsen, med musikkundervisning i Skandinavia, som er mye mer avansert enn for eksempel i Ungarn, men også i skolemusikkundervisning i vestlige land. De skandinaviske landene har alltid vært i front når det gjelder utvikling og forskning innen musikkpedagogisk praksis. Populærmusikk har vært en livlig tilstedeværelse i skandinaviske klasserom siden 1970-tallet og har vært en del av skolens læreplaner i mer enn 30 år.

Dénes Legány skrev om svensk musikkutdanning etter studieturen til Sverige i 1999. Basert på hans ord kan følgende sies om musikkundervisning. Skandinaver begynner å lære musikkinstrumenter i barnehage og barneskole, på samme måte som de begynner å lære engelsk i barndommen: koblingen av de to ferdighetene er veldig viktig. Ved å være tett på musikkens verden fra de er små, og ved at alle spiller et instrument, har de allerede en mye større fordel. Det skal også påpekes at de ikke lærer musikk etter vår ungarske Kodaly-metode, de lærer ikke nødvendigvis å lese noter, de spiller ofte melodier etter gehør, og barn oppfordres til å lære å spille populærmusikk. «I Sverige begynner barn vanligvis i musikktimer i alderen 9-10 år. De kan velge fra alle eksisterende instrumenter. I 1-2 år, inntil elevens talent er synlig for foreldrene, leier de instrumentene. I alderen 10-13 år undervises 3 barn en gang i uken i en halvtime (i små grupper). Disse øktene foregår stort sett i grunnskolens undervisningstid, med tanke på de fleste grunnskoler er glade for at elevene deres også lærer musikk. Musikk læreren går til huset, så utdanningen foregår i barneskolebygget. I alderen 14-16 år får elevene allerede 20-25 minutter individuell undervisning en gang i uken.»²

I en alder av 16-17 begynner talentfulle og interesserte elever å beskjeftige seg med musikk på egenhånd, de lærer på en selvlært måte hjemme, noe som forklarer hvorfor det er så mange unge og self-made artister på det skandinaviske musikkmarkedet.

Undervisningsmaterialet viser også store forskjeller (manglen på den nasjonale læreplanen er merkbart). Men nesten overalt lærer barn alle tre typer musikkmateriale: folkemusikk, klassisk og musikkjanger. Eksistensen av utdanning i form av solfège-musikkteori avhenger også av skolens individuelle beslutning. Den såkalte kulturskolen tilsvarer typen ungarsk kunstscole: med musikk-, dans-, drama- og billedkunstgrener.

3.2 Musikkhøgskoler og høyere utdanning i musikk

I Sverige startet musikkprogrammet i 1971, som et resultat av at lette musikkjanger også dukket opp i høyere utdanning. Norge tok det første skrittet tre år senere, noe som førte til at det i dag publiseres i gjennomsnitt tretti avhandlinger om temaet lett musikk hvert år.

² Grunntekst: „Többnyire 9-10 éves korban kezdik a gyermekek a hangszeres foglalkozásokat. Bármely létező hangszerből lehet választani. 1-2 éven keresztül, amíg a növendék tehetsége nem látható a szülők számára, bérlik a hangszereket. 10-13 éves korban hetente egyszer 30 percen 3 gyermek oktatása zajlik (kiscsoportos formában). E foglalkozások többnyire az általános iskolai tanítási idő alatt folynak, tekintettel arra, hogy a legtöbb általános iskola örömmel veszi, ha tanulóik zenét is tanulnak. A zenetanár házhoz megy, így az általános iskola épületében zajlik az oktatás. 14-16 éves korban már heti egyszer 20-25 perc egyéni oktatást kapnak a hallgatók.” (<http://www.parlando.hu/Legany.htm>) Lekérdezés dátuma: 2023. 04. 13., Fordította: Bokor Anna

Sammenlignet med at populærmusikk først nylig har begynt å bli inkludert på universitetskurs i Ungarn, er det allerede en tradisjon i Skandinavia.

I alle tre skandinaviske land er det rikelig med muligheter for studenter til å fortsette musikkutdanningen i høyere utdanning. I Sverige for eksempel Kungliga Musikhögskolan i Stockholm, Musikhögskolen ved Lunds universitet i Malmö og Högskolan for scen og musik i Göteborg. Utdanningen i Sverige er gratis, undervises vanligvis på svensk, og elever kan studere musikk på bachelor- og masternivå. – står det på nettsiden av Association of Norwegian Students Abroad.³ I Norge kan du i tillegg til Norges musikkhøgskole (NMH) studere musikk ved ni universiteter: blant annet i Ansgar, Hamar, Volda, Bergen, Levanger og Universitetet i Agder - Campus Kristiansand.

«(...) det første høyere musikkutdanningsstudiet i Norge spesielt rettet mot andre sjangre enn vestlig klassisk musikk – i dette tilfellet jazz – ble etablert i Trondheim i 1979. Allerede noen år tidligere hadde imidlertid populærmusikk begynt å 'sive inn' i norsk høyere musikkutdanning gjennom spesielle kurs som speilet interessene til enkelte lærere, og gjennom studentenes egeninnsats, noen valgte populærmusikkrelaterte emner for sine akademiske avhandlinger. Fra dette tidspunktet har inkluderingen av populærmusikk i høyere musikkutdanning i Norge økt på en stadig brattere og stadig bredere vei.»⁴ (Petter Dyndahl; Sidsel Karlsen; Siw Graabræk Nielsen; Odd Skårberg: *The academisation of popular music in higher music education: the case of Norway*; 2016)

Det Kongelige Danske Musikkonservatorium er den eldste musikkakademiet i Danmark som ble grunnlagt i 1867. I tillegg er Jyske Musikkonservatorium og Rytmask Musikkonservatorium to av landets mest prestisjefylte musikkinstitusjoner. Inkluderingen av popmusikk i musikkhøgskolene startet i 1974, da det ble laget et materiale om moderne, samtidsjazz innenfor rammen av Universitetet i Oslos musikkvitenskapelige program. Siden den gang har antallet avhandlinger skrevet om temaet lett musikk vært jevnt økende, årsgjennomsnittet i Norge er over 30. Tre norske høyere utdanningsinstitusjoner dominerer avhandlinger om temaet lett musikk. En gransking av papirene viser at den største interessen er for moderne jazz, men samtidig er rock og pop veldig populært.

³ (<https://www.ansa.no/Studier-i-utlandet/For/fag/estetiske-studier-og-musikk/musikk/sverige/>) Lekérdezés dátuma: 2023.04.13.

⁴ Grunntekst: „(...) the first higher music education programme in Norway specifically directed towards other genres than Western classical music – in this case jazz – was established in Trondheim in 1979. However, already a few years earlier, popular music had started to 'seep into' Norwegian higher music education through particular courses which mirrored the interests of certain teachers, and through students' own efforts, a few even choosing popular music-related topics for their academic theses (...). From this point on, the inclusion of popular music into higher music education in Norway has been increasing on an ever-steepening and ever-broadening path.” Fordította: Bokor Anna

En av faktorene jeg vil trekke frem, er at folkehøgskolene gir kunnskap innen et bredt spekter av temaer, ikke dybdegående, men akkurat nok til å vekke folks interesse, og det finnes folkehøgskoler som inkluderer musikkopplæring og med det, et studio hvor du kan prøve instrumentene. Dette er veldig annerledes sammenlignet enn ungarske forhold, hvor du ikke bare skal ta på instrumentene, fordi de er dyre og barna vil skjemme dem bort med sine klønete hender. Men er det ikke akkurat holdningen til skandinavene som bringer flere musikere? Og basert på loven om store tall, vil ikke flere musikere resultere flere verdensstjerner?

4. Den skandinaviske mainstreammusikk

Som jeg allerede har forklart i begynnelsen, vil jeg gå gjennom utviklingen av mainstreammusikk i musikkindustrien i de nordiske landene, spesielt Sverige. I denne tolkningen inkluderer mainstreammusikk altså pop, rock og EDM-sjangre som har hatt stor innvirkning på den skandinaviske musikkindustrien.

4.1 Musikkindustri i Sverige

Det er noe mange av de største poplåtene fra de siste 50 årene har hatt til felles, og at noe er et land. Ett lite land er ansvarlig for en stor mengde hits fra i dag og tidligere, inkludert noen av de mest gjenkjennelige sangene gjennom tidene, og dette landet er Sverige. Mange av de største popstjernene i verden fremfører sanger som er skrevet og produsert av folk fra Sverige. Omtrent hver åttende sang på Billboard Top 200 er skrevet eller produsert av svenskene.⁵ Mange ganger – spesielt på 2010-tallet – var det sanger skrevet av svensker på USAs topp 10-liste. I dag finnes det fortsatt mange svenske låtskrivere og produsenter blant de beste i verden. Men hvorfor er Sverige ansvarlig for så mange av de største låtskriverne og produsentene innen pop? Hvorfor er det så stor etterspørsel etter eksport av svensk musikk, og hvordan kom Sverige dit det er nå? I dette kapittelet vil jeg presentere hvor Sveriges suksess i musikkindustrien startet, fra 1974 til i dag, og hvem som var de store navnene som presset popmusikkeksporten fremover.

⁵ „During 2014, 25% of the No.1 hits on the American Billboard pop chart were written by Swedes.” Jan Gradvall; Lola Akinmade Åkerström (2017) – *Swedish pop exports – Sweden – one of the leading pop-music nations today*, Stockholm (Swedish Institute) – Swedish Pop Exports. Text by Jan Gradvall

4.11 Popmusikk og å bryte inn på verdensmarkedet

Da jeg bestemte meg for at jeg vil forstå hvorfor svenskene har blitt de beste låtskriverne og produsentene i Amerika, tenkte jeg at jeg nok burde begynne med popmusikkens historie i Sverige. Denne historien starter med Benny Andersson, medlem av ABBA.

«Jeg var i et band på 60-tallet som het The Hep Stars, et rock and roll-band, egentlig. Vi spilte coverlåter. Og så kom The Beatles. Jeg mener, de skrev sin egen musikk, og jeg tenkte: Hmm. Vel, hvis de kan gjøre det, kan vi kanskje gjøre det også. Så tenkte jeg: kan jeg skrive én god sang, kan jeg nok skrive to. Og kan jeg skrive to sanger, kan jeg skrive tre. Så jeg bestemte meg for å gi det et forsøk og se om det fungerte.»⁶ – sa Benny i Netflix-serien *This Is Pop*. Det fungerte. Å slå seg sammen med Björn, Anni-Frid og Agnetha og ta den første bokstaven i hvert av navnene deres ABBA ble født. Benny sa at hvis de ville at folk skulle vite at de eksisterer, måtte de gjøre noe stort. Så de tenkte at de kunne prøve Eurovision Song Contest, som var enorm den gangen (og fortsatt er det). Dette bringer oss til andre halvdel av 1970-tallet, da eksporten av svensk popmusikk begynte.

I Eurovision var 1974 et av årene da landene kunne synge på hvilket som helst språk. ABBA sa at hvis de får lov til å synge på engelsk, må de det, for det ville gjort en større hit enn om de gjorde det på svensk. Her vil jeg allerede vise tilbake til det som ble beskrevet i forrige kapittel, at forholdet mellom musikk og kunnskap om det engelske språket allerede ble vist her. De anså det som viktig å synge på engelsk, fordi de visste at på denne måten ville musikken deres nå ut til flere mennesker. Folk i Sveriges kapasitet til å snakke engelsk er veldig høy, og det er selvfølgelig ganske grunnleggende at for å være noen i den globale popmusikken må du kunne snakke og synge på engelsk. Svenskene hadde en viss suksess med dette.

Det året ABBA vant Eurovision Song Contest med sangen deres «*Waterloo*» og eksploderte i den offentlige bevisstheten, siden den gang dominerte de hitlistene i ulike land i årevis. Gruppen var et fenomen, og demonstrerte for kommende generasjoner av svenske musikere at det var mulig å komme fra Skandinavia og oppnå internasjonal suksess. Jeg vil her understreke at svensk populærmusikk allerede har blitt flettet sammen her og gått hånd i hånd med Eurovision, mens dette ikke nødvendigvis er tilfelle med andre nasjoner. Jeg tror dette er en av nøkkelfaktorene i musikkbransjen til svenskene, at de så muligheten til å promotere

⁶ Grunntekst: „I was in the band in the '60s called The Hep Stars, a rock and roll band, really. We used to do covers. And then The Beatles came along. I mean, they wrote their own music, and I was thinking. Hmm. Well, if they can do it, maybe we can do it, too. I thought then, If I can write one good song, I could probably write two. And if I can write two songs, I can write three songs. So I decided there on the spot, Okay I'm going to give this a go and see if it works.” Netflix – *This Is Pop* series /Stockholm Syndrome 3:04/ (<https://www.netflix.com/title/81050786>), Fordította: Bokor Anna

musikken sin på en enorm musikkscene som sørget for musikk til hele Europa. Benny Andersson kalte sangen deres «*Waterloo*» en europeisk tradisjonell schlager, en europeisk hitmusikk. Carl Magnus Palm, svensk forfatter og historiker, sa i dokumentarserien *This Is Pop* at *schlager* er et tysk ord som rett og slett betyr *hitlåt/hitsang*, og det var mer basert på melodi. Det er bare forskjellig fra engelsk og amerikansk popmusikk. Jeg legger merke til at det tyske ordet *schlager* også ble adoptert av ungarsk, og brukes i det ungarske språket skrevet som *sláger*. Han la også til at Eurovision da handlet om at folk kledd opp i smoking og kveldskjoler sang en ballade eller en slags veldig oppkvikket liten tull, og kommet ABBA med sine glamrock-kostymer og en slags rockesang. Ingenting slikt hadde vært i Eurovision før. Jeg tror dette er den virkelige hemmeligheten bak suksessen deres, at de viste noe helt nytt for verden. Og jeg vil også legge til at prestasjonsklærne deres virket litt ekstravagante på den tiden, og ganske morsomme senere, men grunnen til de spesielle kostymene var den svenske skatteloven. Kostnaden for klærne var ikke skattepliktig bare hvis de ikke kunne brukes på annen måte, bare for forestillinger, så ABBA skapte også mote innen kostymer. Benny sa også i dokumentarserien at «Når noen fra et lite land som Sverige har en verdensomspennende suksess, med det de gjør, får det alle til å tenke, vel, hvis de kan gjøre det, kan vi gjøre det også.»⁷ Jeg tror at denne holdningen i seg selv, mentaliteten til svenskene, er drivkraften bak hele den nasjonale suksessen.

Kan det sies det ABBA kan betraktes som den første profesjonelt administrerte popgruppen. ABBA var en av pionerene innen musikkvideoer, de laget de første videoklippene – selv om de er enkle sett med dagens øyne – som bidro til gruppens popularitet. Deres aktive tiår mellom 1972 og 1982 var preget av deres store konsertturneer, en ny LP hvert år, hver med flere store hits. Deres popularitet var større i mange land enn i hjemlandet. I løpet av karrieren deres ga de ut mer enn 100 låter, og anslagsvis 385 millioner plater er solgt. I tillegg til «*Waterloo*» inkluderer deres mest kjente sanger «*Dancing Queen*», «*Mamma Mia*», «*Gimme!, Gimme!, Gimme!*» og «*Voulez-Vous*». Få band i popmusikkens historie har klart å bli slike legender at de selv i dag selger tre millioner plater over hele verden, og innflytelsen deres kan fortsatt oppdages nå.

Etter hvert inspirerte ABBAs suksess andre svenske band til å følge i deres fotspor. De har blitt forbilder for andre artister i landet. Det var disse gruppene som la grunnlaget for dagens største internasjonale popstjerner. Etter ABBAs regjeringstid var popmusikkens landskap i ferd

⁷ Grunntekst: „When someone from a little country like Sweden have a worldwide success, with what they do, it makes everyone understand Well, if they can do it, we can do it.” Netflix – *This Is Pop* series /Stockholm Syndrome 8:50/ (<https://www.netflix.com/title/81050786>), Fordította: Bokor Anna

med å endre seg. Rock dominerte hitlistene, og de trengte et rockeband for å være den neste gruppen fra Sverige til å markere seg internasjonalt. Det bringer oss til 1989. «Det neste svenske øyeblikket om globaliseringen av svensk popmusikk var Roxette.»⁸ – sier Ola Johansson, ekspert og professor. Roxettes suksess på slutten av 1980-tallet startet i Sverige fordi de hadde hatt innenlands suksess og de begynte å utforske internasjonale muligheter. For eksempel begynte de å synge på engelsk i stedet for svensk, noe som allerede var et resultat av ABBA, og mange skandinaviske produksjoner begynte å bruke engelsk i sangene sine på grunn av deres innflytelse. Historien om at Roxette ble en stor, global superstjerne var basert på en amerikansk utvekslingsstudent i Sverige, Dean Cushman. Han hørte bandet i Sverige hvor de hadde suksess, og han tok det med tilbake til USA, til hjembyen Minneapolis og introduserte det for en lokal DJ. Den DJ-en syntes denne sangen, «*The Look*» var veldig bra. Sangen gikk fra en DJ til en annen og flere og flere radiostasjoner spilte sangen, og lytterne elsket den så den ble en nummer én hit og de hadde suksess i mange år utenfor Sverige også. Det er spesielt interessant at Roxettes sang «*Listen To Your Heart*» ble kultmusikken i det ungarske politiske livet, ettersom den ble brukt som kampanjemusikken til det ungarske partiet FIDESZ etter regimeskiftet. Sangen fortsatte med å bli en av de mest suksessrike singlene i 1989, og nådde nummer én i USA og Canada, men den var en stor hit også i hele Europa. Det nivået av suksess i Amerika, det største musikkmarkedet i verden, er målestokken for ethvert lite land som Sverige.

Den svenske musikkemarketen rullet videre på 1990-tallet med Cheiron-studioets hiter og de amerikanske erobringene av grupper som Roxette, Europe og The Cardigans eller Ace of Base. Ola Håkansson, lederen av Stockholm Records, sa i Netflix-dokumentarserien: «Hvis du allerede er et lite marked, må du gå utenfor markedet ditt. Spesielt innen musikk, tror jeg, hvis du har sjansen.»⁹ Hans første band var Ola & The Janglers etterfulgt av hans new wave band, Secret Service. Så startet han sitt eget plateselskap, Stockholm Records, med ett stort mål i tankene, han ønsket å finne den nye ABBA og han fant The Cardigans.

Å nå ABBA's høyder er absolutt en stor oppgave. På begynnelsen av 90-tallet var det imidlertid én gruppe med en ny og frisk lyd som var klare til å gjøre det. I motsetning til ABBA og Roxette ble Sveriges neste store eksport født på dansegulvene i Europa. På begynnelsen av 90-tallet dukket Ace of Base opp på musikklistene. Ulf Ekberg, medlem av Ace of Base sa at de fant en rytme som de ville gjøre, og de begynte å søke etter produsenten som gjorde det, de

⁸ Grunntekst: „The next Swedish moment on the globalization of Swedish pop music was Roxette.” Netflix – This Is Pop series /Stockholm Syndrome 9:56/ (<https://www.netflix.com/title/81050786>), Fordította: Bokor Anna

⁹ Grunntekst: „If you're already a small market you have to go outside your market. Especially in music, I think, if you have the chance.” Netflix – This Is Pop series /Stockholm Syndrome 12:12/ (<https://www.netflix.com/title/81050786>), Fordította: Bokor Anna

fant ut at han kom fra SweMix. SweMix var et ekstremt lite plateselskap, det var mer som en DJ-organisasjon. De ga ham en kassett, og de spurte ham om at han ville være deres produsent. Han het DennizPop. Tre uker senere var de i studioene og de begynte å jobbe med «*All That She Wants*». Ulf sa: «Da vi nærmet oss den endelige versjonen av «*All That She Wants*», eksperimenterte vi hver dag med rytmer, og så dro vi til en klubb, spilte den og sjekket hvor mange som begynte å danse med den. Hvis det var en del som folk danset ikke så mye, da vet vi at vi måtte endre den delen, så vi kunne teste sangen hver kveld, uten vokal. Vi ville ha sanger som fungerte både på dansegulvet og på radio, med samme versjon.»¹⁰ Det var viktig å ha en sang som DJ-er kunne spille på klubbene fordi Eurodance var en massiv sjanger på den tiden, den erstattet i grunnen rockedominansen på slutten av 80-tallet i Europa. Men musikkstilen i USA var mer som soul, R&B og reggae. Reglene, hva de kunne gjøre med Eurodance var mye bredere sammenlignet med rock and roll eller reggae. I Eurodance var alt tillatt.

Denniz Pop spilte sangen, testet den på dansegulvene og faktisk fylte han dansegulvet, alle elsket ham og sangen på klubbene. I mellomtiden var medlemmene av Ace of Base ikke de eneste musikerne som ønsket å samarbeide med DennizPop. Han produserte ikke bare for Ace of Base, men for eksempel Dr. Alban også. Da de først ga ut «*All That She Wants*» og deretter «*The Sign*», fungerte det veldig bra overalt. I Europa, i Asia og også i USA. Det var det største debutalbumet på mange, mange år. Suksessen av sangen brakte Denniz Pop på verdenslistene. De begynte å registrere andre produsenter og så videre, og det ble Cheiron Studios. Ola Johansson, professor og forfatter sa at «Da Ace of Base ble et verdensomspennende fenomen, alle slags artister og plateselskaper i USA plutselig kom ned til Stockholm, de ønsket alle en kontrakt med Cheiron for å produsere og spille inn og skrive for artistene deres.»¹¹ Slik ble Cheiron det ledende platestudioet i Sverige og i utlandet på 90-tallet. Denniz Pop lokket noen av de beste unge produsentene i Sverige til å jobbe på Cheiron.

I sin studie fra 2017 om svensk musikk skriver Jan Gradvall og Lola Akinmade Åkerström om utviklingen av svensk musikk eksport som følger: «(...) grunnlaget for dagens svenske popeksport ble virkelig lagt på 1990-tallet med låtskriverne og produsentene som

¹⁰ Grunntekst: „When we were nearing the final version of "All That She Wants", every day we experimented with rhythms and then we went to a club, played it, and checked how many people started to dance with it. If it was some part that people didn't dance as much, then we know we had to change that part or that stop, so we could live, every night test the song, without vocals. We wanted to have songs that worked both on the dance floor and on radio, with the same version.” Netflix – This Is Pop series /Stockholm Syndrome 15:20/ (<https://www.netflix.com/title/81050786>), Fordította: Bokor Anna

¹¹ Grunntekst: „When Ace of Base became a worldwide phenomenon, all kinds of artists and record labels in the US suddenly descended on Stockholm, they all wanted a contract with Cheiron for them to produce and record and write for their artists.” Netflix – This Is Pop series /Stockholm Syndrome 18:30/ (<https://www.netflix.com/title/81050786>), Fordította: Bokor Anna

samlet seg rundt Denniz PoP (1963–1998) og Cheiron Studios ved Fridhemsplan i Stockholm. PoP (...) skapte en ikke-hierarkisk måte å jobbe på, låtskriving som gruppearbeid, som påvirket måten moderne internasjonal popmusikk skapes og høres ut i dag.»¹²(Gradvall; Åkerström: *Swedish pop exports – Sweden – one of the leading pop-music nations today*; 2017)

Denne samarbeidsmentaliteten spredte seg blant de store plateselskapene og produsentene, og alle begynte å blunke til Sverige og Cheiron Studios, alle ønsket å jobbe med Denniz Pop. De visste at arbeidet som svenskene gjør er presist og bra, fordi deres musikalske trening også er veldig god, de har fantastiske teknikere og de kjenner oppskriften på en hit. Det er grunnen til at nyhetene om svenske låtskrivere og produsenter spredte seg ikke bare i Europa, men også i Amerika, og dette startet en syklus, hvis virkninger kan merkes den dag i dag.

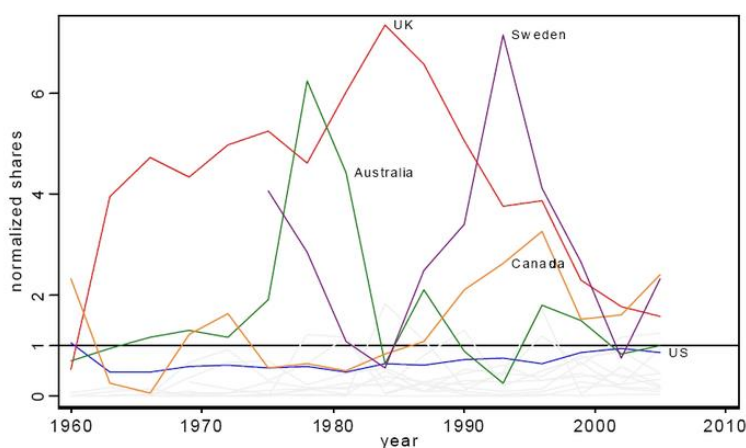
Det største bandet i USA på den tiden var Boyz II Men, og alle begynte å imitere guttebandets suksess. Helt tilfeldig var det første bandet som ble sendt fra USA for å spille inn med Cheiron Studios, en da ukjent gruppe fra Orlando, Florida, Backstreet Boys. De spilte inn singelen «*I Want It That Way*» fra Backstreet Boys og albumet deres ble gitt ut i 1996, som gikk platina og landet på #2 på Billboard Hot 100. På slutten av 1998 for å starte produksjonen av Backstreet Boys neste album Millennium, og den gangen dukket opp en ung amerikansk, ukjent jente, Britney Spears for å spille inn en album kalt «*...Baby One More Time*». Debutalbumet hennes ble en internasjonal hit og ble den mest solgte LP-en av en tenåringshistorie. Både albumet Millennium og *...Baby One More Time* er solgt for mer enn ti millioner. Med Britney som toppet listene, og Backstreet Boys på god vei til å bli det største guttebandet gjennom tidene, fant Sverige en måte å være en fabrikk for popsuperstjerner. I stedet for å eksportere pop-superstjerner, de brakte globalt anerkjente produsenter til landet, og disse produsentene importerte talentet.

I en artikkel fra 2020 beskriver den ungarske finansanalytikeren Dániel Antal svensk musikkexport på følgende måte: «Det som virkelig er interessant er hvilke land som klarer å eksportere musikk over sin vekt, og hvilke land som har en så sterk innenlandsk musikkscene at de importerer relativt få hits. (...) Mange forbinder Sverige med ABBA's suksess, selv om det bare var begynnelsen på å bryte seg inn på verdensmarkedet og landet fortsatte å produsere engelskspråklig popmusikk. Selv om toppen utvilsomt var på 1980-tallet, var produksjonen på

¹²Grunntekst: „(...)for today's Swedish pop exports were really laid in the 1990s with the songwriters and producers congregating around Denniz PoP (1963–1998) and Cheiron Studios at Stockholm's Fridhemsplan. PoP, (...) created a non-hierarchical way of working, songwriting as teamwork, which influenced the way modern international pop music is created and sounds today.” Jan Gradvall; Lola Akinmade Åkerström (2017) – *Swedish pop exports – Sweden – one of the leading pop-music nations today*, Stockholm (Swedish Institute) – Swedish Pop Exports. Text by Jan Gradvall, Fordította: Bokor Anna

1990-tallet mer konkurransedyktig enn britisk og voksende kanadisk eksport takket være de dominerende gruppene som er oppført ovenfor. Jeg synes den svenske musikkscenen er den mest fargerike i forhold til størrelsen, og den enestående prestasjonen er ikke knyttet til et enkelt band, men til å servere komplette subkulturer: svensk pop, indie, metal, punk er alle viktige steder i livene til musikkforbrukere.»¹³ Ut ifra dette kan man si at svenskene virkelig har funnet ut teknikken for å tiltrekke seg gode fagfolk til landet og eksportere de bedre og bedre engelskspråklige hitlåtene derfra.

Fernando V. Ferreira og Joel Waldfogels laget en studie som sammenlignet markedsandelen for popmusikk i 22 land med deres økonomier mellom 1960 og 2007. Det kan observeres at svensk musikk eksport utviklet seg raskere enn musikk eksporten av USA og Canada.

1. åbra: Musikk eksport sammenlignet med BNP 1960-2007¹⁴

Oppsummert kan det sies at ABBA var den første skandinaviske produksjonen som slo gjennom og kom inn i offentlighetens bevissthet på internasjonalt nivå, og dette startet den voksende svenske popmusikk-eksporten på 80- og 90-tallet. På 90-tallet startet en ny generasjon – hovedsakelig takket være allerede nevnte Cheiron Studio og Denniz PoP – og de tok under sine vinger unge mennesker som senere ble suksessfulle, som Max Martin.

¹³ Grunntekst: „Az igazán érdekes az, hogy mely országok képesek saját súlyuknál jelentősebb zenei exportra szert tenni, illetve mely országoknak van olyan erős belföldi zenei életük, hogy viszonylag kevés slágert importál. (...) Svédországot sokan kötik össze az ABBA sikerével, pedig az ország folyamatosan produkálja az angol nyelvű popzenét. Bár a csúcstól kétszázötven évvel ezelő óta jelentették, a kilencvenes években is versenyképesebb volt a brit és a feljövő kanadai exportnál. Svédországban talán a Cardigans jelentett meghatározó produkciót a kilencvenes években. Szerintem a svéd zenei élet a legszínesebb a szcena méretéhez képest, és a kimagasló teljesítmény nem egy-egy zenekarhoz, hanem komplett szubkulturák kiszolgálásához kapcsolódik: a svéd pop, indie, metál, punk mind-mind fontos színfolt a zenefogyasztók életében.” (<https://danielantal.eu/hu/post/2010-09-25-zeneexport/>), Lekérdezés dátuma: 2023.04.13., Fordította: Bokor Anna

¹⁴1. åbra kilde: Ferreira, F. V., & Waldfogel, J. (2013). Pop Internationalism: Has Half a Century of World Music Trade Displaced Local Culture?. The Economic Journal, 45. oldal, Figure 8.

4.1.2 Det svenske pop mirakelet: Max Martin og popmusikkproduksjon

Märta Grauers begynner studiet sitt *Poppionjärer & propagandaprojektet* med følgende setning: «Siden 1990-tallet har uttrykket ”det svenske musikalske vidunderet” blitt brukt for å beskrive Sverige som en stor musikkexportør i verden.»¹⁵(Märta Grauers: *Poppionjärer & propagandaprojekt – En kritisk diskursanalys av det svenska musikundrets framställning i kulturjournalistiken*; 2016)

Märta diskuterer i sin avhandling at hun under sin forskning la merke til at begrepet «det svenske musikalske vidunderet» brukes på flere måter, derfor vil jeg også å avklare hva jeg mener med det. For meg omfatter begrepet alle musikkjangre, hvis jeg vil indikere om jeg snakker om mainstream- eller popmusikk bruker jeg helst begrepet «det svensk popunderet». Det brukes også som et «svensk låtskrivermirakel», men jeg synes det er misvisende å kun snakke om låtskrivere, med tanke på at noen DJ-er eller artister og sangere også har fått suksess, til tross for de ikke har egne komposisjoner. Tar jeg alt dette sammen liker jeg best å bruke begrepet «det svenske pop mirakelet», fordi jeg tror det er nærmest det konkrete bildet som alle forestiller seg. Men som jeg skrev helt i begynnelsen av oppgaven min, bruker jeg begge versjonene, hovedsakelig fordi nordmenn ikke bruker begrepet i seg selv, i motsetning til svenskene.

Arven fra Cheiron Studio og suksessen til Denniz Pop, det er bare begynnelsen på Sveriges overlegenhet innen global popmusikk. Ved flere anledninger i løpet av 2010-tallet har halvparten av låtene på USAs topp 10-liste blitt skrevet av en svensk mann. Da Katy Perry opptrådte på Super Bowl i januar 2015, ble de fem første sangene hun fremførte skrevet av også denne mannen.¹⁶ Den svenske låtskriveren som skrev utallige megapoplåter, og som var i bakgrunnen for alle hits, var Max Martin. Max startet som sanger i et rockeband som ble signert til plateselskapet Cheiron. Med mentorskapet han fikk under Denniz Pop, begynte Max Martin veldig raskt å skape seg et navn. Max Martin er i stand i bransjen i mer enn et tiår, og han ble en av de største låtskriverne gjennom tidene.

Det er vanskelig å ikke være partisk om innvirkningen Max Martin har hatt på populærmusikken. Som låtskriver toppes han kun av John Lennon og Paul McCartney for

¹⁵ Grunntekst: „Sedan 1990-talet har uttrycket ”det svenska musikundret” använts för att beskriva Sverige som en stor musikkexportör i världen.” Märta Grauers: *Poppionjärer & propagandaprojekt – En kritisk diskursanalys av det svenska musikundrets framställning i kulturjournalistiken*; 2016, Sammanfatning, Fordította: Bokor Anna

¹⁶ Grunntekst: „On several occasions during the 2010s, half the songs on the US Top 10 list have been written by Swedes. When Katy Perry performed at the Super Bowl in January 2015, the first five songs she performed were written by Sweden’s Max Martin.” Jan Gradvall; Lola Akinmade Åkerström (2017) – *Swedish pop exports – Sweden – one of the leading pop-music nations today*, Stockholm (Swedish Institute) – Swedish Pop Exports. Text by Jan Gradvall

tidenes mest nummer én hits. Siden den slo gjennom på slutten av nittitallet, hadde den svenske låtskriver-produsenten forvandlet seg til en poplåtskrivermaestro og har vært med på å skrive 25 Billboard Hot 100 nummer én hits for sangere som Ellie Goulding, Adele, Justin Timberlake, Ariana Grande, Taylor Swift, The Weeknd og mange flere... Han skrev for eksempel «*It's Gonna Be Me*» av *NSYNC, «*I Kissed a Girl*» for Katy Perry, Kelly Clarksons «*Since U Been Gone*», P!nks «*So What*», fra Ed Sheeran til Coldplay Martin jobbet med alle.

I 2019 begynte Martin å jobbe i en jukeboksmusikal ved navn & Juliet, der noen av hans største hits ble brukt. Historien fokuserer på et «hva hvis»-scenario, der Juliet ikke dør på slutten av Shakespeares Romeo og Julie. I denne sammenheng fortalte Bill Sherman, musikkveileder for & Juliet, orkestrator og arrangør til BBC Culture, at samarbeidet med Martin har vært «en daglig mesterklasse i hvordan man skriver og konstruerer popsanger». Sherman refererte til svensken som «the Yoda of pop songwriting»¹⁷, og dette kallenavnet beskriver perfekt hvor mye autoritet han har i bransjen. Faktisk kan vi si at dette navnet er den amerikanske versjonen av det «svenske popmiraklet». Det er veldig viktig å merke seg at Max Martin jobber i et ganske stort team og med de beste, ikke alene. Når du ser navnet hans, er det verdt å legge til minst 30 eller 40 andre talentfulle musikere, produsenter og låtskrivere han jobber med, fordi det er umulig for en person å håndtere så mye. Han er på det meste dirigenten, eksekutøren, om du vil, av produksjonen. Den dag i dag sier han at det er på grunn av samarbeid at han kan holde seg så produktiv, han er en veldig kommunikativ person, en ekte lagspiller, han har et godt øye for talent og talentspeiding. Han vet umiddelbart hvem han skal jobbe med, og kanskje det er hemmeligheten bak suksessen hans.

Men hva gjør ham så vellykket og effektiv i den internasjonale musikkbransjen? Hva er hemmeligheten og hvorfor liker artistene å jobbe med ham så godt? Mange profesjonelle sier at han lager hits med sin særegne bombastiske stil og sjelden gir intervjuer og holder en lav offentlig profil, og kombinasjonen av disse to som gjør ham så berømt og vellykket i det han gjør. Mange peker på de unike og stemningsfulle tekstene han har skrevet. Ola Johansson sier at det viktigste ikke er hva teksten sier, men at den flyter pent sammen med den aktuelle sangen. Som Benny Andersson svarte med å si at dette faktisk var det de gjorde i begynnelsen med ABBA. Musikken kom alltid først, de hadde musikken og så la de ord til den.

¹⁷ Grunntekst: „Bill Sherman, & Juliet’s music supervisor, orchestrator and arranger, tells BBC Culture that collaborating with Martin has been a daily masterclass in how to write and construct pop songs. Sherman likens the Swede, who rarely gives interviews and maintains a low public profile, to «the Yoda of pop songwriting».” BBC – Nick Levine: *Max Martin: The secrets of the world’s best pop songwriter*, 19 november 2019 (<https://www.bbc.com/culture/article/20191119-max-martin-the-secrets-of-the-worlds-best-pop-songwriter>), Lekérdezés dátuma: 2023.04.18., Fordította: Bokor Anna

Å holde språket i tekstene enkelt gjør også betydningen av sangen mye mer tilgjengelig. En viktig observasjon her er at Max ikke har engelsk som morsmål, han vokste opp med å lytte til engelsk musikk uten å vite hva alle ordene betydde. Så han fokuserte på lyden og formen på ordene og hvordan de passet til melodien. Carl Magnus Palm, svensk forfatter og historiker, sier i dokumentarserien *This Is Pop*: «Det hintet av melankoli som du kan høre i svensk hitmusikk, om du vil, kommer hovedsakelig fra levekårene våre, det faktum at vi bor i dette mørke, kalde landet langt oppe i nord.»¹⁸ Selv Ulf Ekberg fra Ace of Base sa at engelsk er svenskens andrespråk, så de forenkler språket. Når de forenkler tekstene, er det for eksempel veldig lett for en japaner for eksempel å synge «*All that she wants is another baby*». Det handlet alltid om melodien, og jeg tror det er derfor noen av disse sangene fortsatt står i dag. Disse nysgjerrige og kanskje kontroversielle tekstene hadde en annen konsekvens, de var minneverdige. Max Martins arbeider viser sin velkjente melodiske briljans, men holder seg ikke til noen spesiell lyd eller produksjonsstil.

Den svenske sangeren og låtskriveren Sophia Somajo påpekte at mange låtskrivere og produsenter prøver å etterligne dagens musikk eller lage en versjon av den. Men påvirkningene hans er tilfeldige. «Hvis du for eksempel tar et riff fra en P!nk- eller *NSYNC-låt, er det som et Black Sabbath-riff.» Somajo sier at dagens låtskrivere «vet nå at hvis du spiller et hard rock-riff på en synth, høres det ut som dagens popmusikk. Det er bare fordi Martin gjorde det først.»¹⁹

Som jeg skrev ovenfor er Martin ikke ofte å se i offentligheten og gir sjelden intervjuer, men han er enormt populær. Kanskje dette kan forklares med at svenskene har noe som kalles Jantelagen²⁰, som er veldig spesielt i Skandinavia. I bunn og grunn betyr det at du ikke skal tro at du er bedre enn noen andre. For produsenter betyr dette å la artisten være artisten, og de synes det er greit å være i bakgrunnen. Det er ikke noe svenskene lærer på skolen eller foreldrene lærer dem, det er bare slik svenskene lever. Motviljen mot å snakke om suksessen deres kan være en stor del av grunnen til at de er så vellykkede i utgangspunktet. Kanskje er denne ydmyke holdningen nøkkelen til «det svenske popvidunderet.»

¹⁸ Grunntekst: „That hint of melancholy that you can hear in Swedish hit music, if you will, mainly comes from our living conditions, the fact that we live in this dark, cold country way up north.”

¹⁹ Grunntekst: „Swedish singer-songwriter Sophia Somajo, (...)“A lot of songwriters and producers listen to the music of now and try to mimic it or make a version of it,” she says. “But his influences are random. Like, if you would take the riff out of a P!nk or an NSync song, it’s like a Black Sabbath riff.” Somajo says that today’s songwriters “know now that if you play a hard rock riff on a synth, it sounds like current pop music”, but points out: “That’s only because Martin did it first.” BBC – Nick Levine: *Max Martin: The secrets of the world’s best pop songwriter*, 19 november 2019 (<https://www.bbc.com/culture/article/20191119-max-martin-the-secrets-of-the-worlds-best-pop-songwriter>), Lekérdezés dátuma: 2023.04.13., Fordította: Bokor Anna

²⁰ En mer detaljert beskrivelse av fenomenet ville utvide omfanget av avhandlingen, så jeg vil bare henvise til det og forklare det.

Fra et trangt kjellerstudio i Stockholm hadde Denniz Pop og Max Martin for alltid inntatt rollen som låtskrivere og produsenter i popmusikken. I stedet for å importere amerikanske stjerner for å spille inn, har Sverige nå begynt å eksportere sine produsenter til Los Angeles for å jobbe med talentfulle sangere der. Popmusikkens fremtid er kanskje uskrevet, men jeg er sikker på at svenskene kommer til å spille en stor rolle i å skrive den.

4.2 Fremveksten av skandinavisk EDM-musikk og DJ-er

EDM-æraen som eksploderte på begynnelsen av 2010-tallet åpnet et radikalt nytt kapittel i den skandinaviske musikkbransjen, som også revolusjonerte verden av klubber og DJ-er. På samme måte som ABBA tidligere suksess inspirerte de skandinaviske artistene som ble berømte på 1990-tallet, var suksessen til senere skandinaviske artister en viktig innflytelse på de nye skandinaviske produksjonene som har dukket opp. Men så, uavhengig av den tidligere suksessen, startet en bølge av housemusikk i Sverige, som da var helt uorganisert og ubevisst.

Måns Mosesson skriver om dette i sin selvbiografi om Avicii: «I begynnelsen var det den fire stykkene ABBA, som kombinerte svensk folkemusikk med presise harmonier og smakfulle akkorder for å skape verdenshits. (...) På syttitallet var det mange som anså dem som kjedelige, men historien har bekreftet eksistensen av deres melodiske og presise komposisjoner. Da den elektronisk dansemusikk feide over Europa på begynnelsen av nittitallet, produserte selskapet SweMix lignende popinfluert klubbmusikk.»²¹ (Måns Mosesson: *Tim – Avicii: Hivatalos életrajz*; 2021)

Fremveksten av techno- og housefester på 90-tallet påvirket ikke bare USA, den elektroniske musikkbølgen nådde også Skandinavia. Hovedsakelig takket være Berlinmurens fall, som markerte begynnelsen på en ny verden og frihet for hele Europa, var det en slags euforisk, sprudlende stemning blant unge mennesker som begynte å gå på ulovlige fester over hele England og Tyskland. Dette startet også en house og dance-pop-bølge i Skandinavia.

På 80- og 90-tallet utførte en DJ til og med andre oppgaver enn i dag. I tradisjonell forstand var DJ-er fortsatt ment å forme offentlig smak og introdusere nye sanger for publikum. DJ-ene i gamle dager tjente fortsatt behovene til de som danset på dansegulvet på fester om kveldene, mens var de også produsenter eller låtskrivere. Dette så ut til å endre seg på slutten av 90-tallet og begynnelsen av 2000-tallet, da musikken ble mer tilgjengelig for vanlige folk,

²¹ Grunntekst: „Kezdetben ott volt a négytagú ABBA, amely a svéd népzene mellett precíz harmóniákkal és izléses akkordokkal kombinálva világszereket hozott létre (...). A hetvenes években sokan unalmasnak tartották őket, a történelem azonban igazolta a dallamos és pontos kompozícióik létjogosultságát. Amikor a kilencvenes évek elején az elektronikus tánczene végigsöpört Európán, a SweMix társaság hasonló pophatású klubzenéket készített.” Måns Mosesson: *Tim – Avicii: Hivatalos életrajz*; 2021, 79. oldal, Fordította: Bokor Anna

og datidens vinylplater og kassetter ble erstattet av CD-er. I tillegg, på grunn av spredningen av Internett, var det lettere å kopiere eller piratkopiere musikk enn før, slik at ny musikk lett nådde de mindre velstående. Inntil da kunne folk kjøpe album eller singler fysisk, eller spille dem inn på kassetter fra radioen, det var ingen annen mulighet. Med fremkomsten av Internett var all musikk mye lettere å få tilgang til, og som et resultat avtok musikkindustrien virkelig i noen år og den opprinnelige funksjonen til DJ-er ble henvist til bakgrunnen.

Slik dukket den første banebrytende DJ-en i dagens forstand, Eric Prydz, opp på scenen. Den svenske DJ-en og musikkprodusenten Eric Prydz ble berømt i 2004 med EDM-hiten «*Call on Me*». Det var han som faktisk startet EDM-bølgen, som startet ikke bare i Skandinavia, og som et resultat ble mange skandinaviske musikere og produsenter DJ-er. Han inspirerte for eksempel dannelsen av den nå legendariske Swedish House Mafia, de tre unge Axwell, Steve Angello og Sebastian Ingrosso opptrådte som solo DJ-er på slutten av 1990-tallet og begynnelsen av 2000-tallet. Angello og Ingrosso kjente hverandre som barn som vokste opp i Stockholm, og ville ofte samarbeide i sine tidlige karrierer. Måns Mosesson skriver i sin bok at det var sommeren 2007 at Eric Prydz møtte Sebastian Ingrosso for første gang, og at dette markerte dannelsen av Swedish House Mafia. Gruppen ble offisielt dannet i slutten av 2008 og har blitt kalt «ansiktene til mainstream progressiv house-musikk», samtidig som de har blitt kreditert for å ha satt tonen for EDM-boomen på begynnelsen av 2010-tallet, mer enn noen annen produksjon i moderne dansemusikkhistorie. De viste at selv om de produserte elektronisk musikk, kunne de fortsatt nå topplister med sangene sine, for eksempel singelen «*One (Your Name)*» fra 2010 eller «*Don't You Worry Child*» fra 2012, som tok Billboard-topp 10. Gruppen kunngjorde i 2012 at de splittet opp, og to av de tre grunnleggerne av Swedish House Mafia fant sammen igjen i 2014 og de neste fem årene, mens Axwell og Ingrosso opptrådte som duoen Axwell & Ingrosso, jobbet Angello solo. Det var rundt denne tiden at en ung svensk gutt dukket opp på EDM-scenen.

«På begynnelsen av 2010-tallet (...) dukket Swedish House Mafia opp på musikkscenen med sin eksplosivitet (...). I Stockholm visste de rett og slett hvordan man lager hits. (...) Sebastian Ingrosso, medlem av Swedish House Mafia, hjalp Tiësto med å navigere i det svenske nattelivet, og i februar 2010 møtte han Arash på Berns-klubben. Arash ga ham en flash-stasjon med Avicis nyeste låter.»²² (Måns Mosesson: *Tim – Avicii: Hivatalos életrajz*;

²² Grunntekst: „A 2010-es évek elején (...) a Swedish House Mafia a robbanékonyságával tűnt fel a zenei színtéren (...). Stockholmban egészen egyszerűen tudták hogyan kell slágereket gyártani. (...) Sebastian Ingrosso, a Swedish House Mafia egyik tagja segített Tiëstónak eligazodni a svéd éjszakai életben, és 2010 februárjában a Berns klubban összefutott Arashsal. Arash átadott neki egy pendrive-ot, amelyen Avicii legutóbbi számai voltak.” Måns Mosesson: *Tim – Avicii: Hivatalos életrajz*; 2021, 79-80. oldal, Fordította: Bokor Anna

2021) (Arash var Avicii's beryktede produsent og beste venn, og det var han som koblet gutten til musikkverdenen slik at sangene hans kunne bli kjent for allmennheten. Og Tiesto, den nederlandske DJ-en, hadde allerede blitt en sann legende da, han var den første og viktigste representanten for hele EDM-sjangeren. EDM-industrien skylder mye til Tiesto sin karriere, siden han var en av de første som la grunnsteinene til vanlig elektronisk musikk, og det var han som gjorde stilen, som fortsatt var veldig lagdelt på den tiden, mainstream.) Avicii er en av de største representantene for elektronisk dansemusikk. Da han begynte med remikser som 16-åring, var det flere og flere som ville jobbe med ham og han kom inn i de profesjonelle miljøene med sounden sin. Faktisk fant han sin spesifikke lyd ganske raskt, som kunne gjenkjennes på milevis unna, og karrieren hans oppover begynte, som kulminerte i Levels i 2011. Tom Mosesson sier det slik i sin bok, «Hvis Avicii noen gang har erobret Amerika, må det ha skjedd på denne dagen, 26. juni 2011.»²³

Avicii falt inn i perioden med EDM da EDM i seg selv utviklet seg og en viss subkultur, som var elektronisk musikk, begynte å bli et masseprodukt, på samme måte som hans samtidige, Swedis House Mafia, David Guetta, og Tiësto. Flere og flere merkenavn begynte å skille seg ut fra den enkle musiker-produsent-DJ-scenen, og dermed gikk det mye penger inn i bransjen. EDM har alltid handlet om underholdningsindustrien og penger, mens techno og andre undergrunnssjangre alltid har handlet om opprør og individuell kreativ frihet.

Avicii brøt inn på det internasjonale markedet med sin låt «Levels, som i motsetning til pop- og rockelåter aldri hadde skjedd før i Sverige eller noe annet sted med en sjanger som utviklet seg fra en subkultur, som var helt unik på den tiden. Og det var ingen stopp derfra, han ble kjent med hits som «Hey Brother», «Wake Me Up», «Addicted to You», «The Days», «The Nights», «Waiting for Love», «Without You», og «I Could Be the One» med Nicky Romero. I mellomtiden dukket talentfulle unge DJ-er opp på scenen, for eksempel nederlandske Martin Garrix, som brast inn i den offentlige bevisstheten med sin 2013-hit «Animals». Men det skal nevnes at én andre unge norske DJ-er også begynte å bryte inn i den elektroniske musikkscenen på den tiden, ved navn Kygo.

Nå hadde til og med CD-er blitt fullstendig erstattet av Internett, og å lytte til musikk var ikke lenger håndgripelig, men på Internett var musikkscenen Youtube, SoundCloud, Spotify og Apple Music. Spotify og SoundCloud var svenske pionerer innen musikkstrømmetjenesten, og dette presset skandinavenes fremvekst ytterligere i musikkbransjen, men denne gangen spilte

²³ „Ha Avicii valaha meg is hódította Amerikát, akkor az bizonyára ezen a napon, 2011. június 26-án történt.”
Måns Mosesson: *Tim – Avicii: Hivatalos életrajz*; 2021, 103. oldal, Fordította: Bokor Anna

skandinavene en viktig rolle ikke bare gjennom produsenter og musikere, men også på andre områder i musikkbransjen. Kygo for eksempel brast inn på scenen gjennom nettstedet SoundCloud, hvor han publiserte musikken sin og ble virkelig berømt med sin remiks av Ed Sheerans sang «*I See Fire*» i 2014. Avicii tok Kygo under sine vinger og var med på å starte karrieren hans på samme måte som Denniz Pop hjalp Max Martin på 90-tallet. Med sanger som «*Firestone*» og «*Stargazing*» har han for alltid skrevet navnet sitt i historien om elektronisk dansemusikk og opptrer nå på de største festivalene. Kygo tilhører allerede generasjonen som studerte popmusikk på skolen, dette fremgår av det faktum at han perfekt kombinerer pianoet med moderne dansemusikk og house-lyder, og han bruker fortsatt sine pianoferdigheter i sine opptredener den dag i dag. Kygos gjennombrudd illustrerer perfekt hva som gjør skandinavisk musikkundervisning så bra, de bruker ikke gamle metoder, men introduserer også barn for moderne musikk, som senere kan være svært lønnsomt for land dersom de trener superstjerner som Avicii eller Kygo. I likhet med Avicii fant Kygo sin egen lyd og stil veldig raskt, og han er nå en hovedrepresentant for house, navnet hans identifiseres automatisk med house-stilen. De to skandinaviske DJ-ene utviklet ikke bare et arbeidsforhold, men også et veldig nært vennskap, og Avicis tragiske død i 2018 sjokkerte ikke bare hans norske venn, men hele EDM-verdenen. Det posthume albumet (*Tim*) utgitt i 2019 inneholdt også Kygo, som fullførte flere av Avicis sanger og dedikerte sine egne sanger til vennen sin.

Et lærebokseksempel på skandinavisk samarbeid kan ikke bare være forholdet mellom de svenske og norske DJ-ene, men også kollaborasjonen til andre skandinaviske artister. Et av de beste eksemplene på det skandinaviske samarbeidet er felleslåten til Kygo og bandet Lukas Graham allerede nevnt i Innledningen, «*Fever*», som ble inkludert på Kygos nye album 2022 i stedet. Sangen kombinerer Kygos varemerke, house-stil og Lukas Grahams sanger Lukas Forchhammers spesielle stemme veldig godt. Det representerer også perfekt hvor talentfulle skandinaver er i å blande musikalske stiler og hvor godt de kan jobbe sammen.

Den elektroniske musikkens oppsving tidlig på 2010-tallet var karakteristisk for hele Europa, men spesielt i den nordlige regionen (Nederland, Sverige, Norge) ble mange DJ-er og produsenter kjent. Dette reformerte også musikkundervisningen, fordi hele EDM-eksplosjonen førte med seg en slik konsekvens at unge mennesker ble interessert i å komponere musikk hjemme, flere og flere ønsket å bli kjente, så de begynte å se såkalte *tutorialvideoer* på YouTube og selvært hjemme for å lære musikk. Skandinavisk musikkutdanning anerkjente raskt dette gapet, og i dag er det mulig å lære ting som produksjon, miksing, mastering og forretningsferdigheter på skoler og universiteter. Etter å ha sett dette og under påvirkning av unge skandinaviske musikere som Kygo eller Avicii, er stadig flere og flere skandinaviske

musikere på vei opp på dance-pop- og popmusikkscenen, for eksempel Alesso eller Alan Walker. På samme måte som på den tiden flere og flere skandinaviske musikere ble kjent internasjonalt på grunn av ABBAs innflytelse, så kan vi si at historien virkelig gjentar seg.

5. Eurovision Song Contest

Eurovision Song Contest eller ganske enkelt Eurovision, er en internasjonal sangkonkurranse arrangert årlig siden 1956, noe som gjør den til verdens lengste årlige internasjonale TV-musikkkonkurranse. Etter andre verdenskrig ønsket Europa et slags samlende fjernsynsprogram som kunne fremme samarbeidet mellom europeiske land. Dette begynte i 1950 med grunnleggelsen av Union of European Broadcasters, som har vært direktør for Eurovision siden den gang. Selve ordet Eurovision ble først brukt i 1951 av en britisk journalist, og i 1956 ble den første sangfestivalen arrangert i Sveits, som fortsatt var eksperimentell og var basert på den veletablerte italienske Sanremo Song Festival. Ingen av de skandinaviske landene deltok i den første konkurransen, men de ble relativt snart med i den europeiske sangkonkurransen. Aktive medlemmer av EBU, samt inviterte assosierte medlemmer (ikke nødvendigvis europeiske land), er kvalifisert til å konkurrere, og fra og med 2022 har 52 land deltatt minst én gang. Hvert deltakende lands kringkaster sender en original sang som skal fremføres live av en sanger eller gruppe. Hvert land gir poeng til sine ti favorittsanger, basert på synspunktene til en samlet gruppe musikkfagfolk og landets seere, og med sangen som får flest poeng erklært som vinneren.

Eurovision var et viktig TV-program, et av de svært få som kunne ses på TV på den tiden, dessuten understreket det fellesskapet til en geografisk enhet lenge før Europa ble en reell politisk enhet, før EU i det hele tatt ble opprettet. I dag er det mer et lagdelt musikkarrangement, som fortsatt har en enorm fellesskapsdannende kraft, men det kan ikke sammenlignes med det politiske innholdet som fantes før 2000-tallet, i en tidsalder uten internett. Det er ingen tilfeldighet at lenge var regelen gjeldende om at man kun kunne synge på morsmålet på konkurransen – budskapet var kulturelt mangfold, slik at hvert land kunne vise sin egen kultur og klang. En del av styrken til arrangementet lå nettopp i dette og i det faktum at det kunne inkluderes i en av få kanaler som sendte slike programmer, noe som betydde at sangerne og bandene som deltok i Eurovision, fikk mye større popularitet.

Det er sant at i dag kan Eurovision Song Contest betraktes som mer som en pan-europeisk fest. Mens det i begynnelsen forble en avmålt, seriøs musikkbegivenhet, med invasjonen av rock'n'roll i Europa, dukket det opp mer og mer lett musikk på konkurransen, så

i dag ser vi det mer som en lett musikkbegivenhet på verdensnivå. Men dets opprinnelige formål har bestått, det presenterer mangfoldet og kulturen i landene veldig godt, og hjelper den internasjonale karrieren til mange talentfulle utøvere. Benny Andersson sa selv at Eurovision var en perfekt mulighet for ABBA til å bli internasjonalt kjent og de visste at musikken deres ville nå mange land gjennom konkurransen. På den tiden, før Internett, var det mye vanskeligere å få internasjonal anerkjennelse, og Eurovision Song Contest var en av få muligheter artister fra små land kunne benytte seg av.

Mange verdensstjerner har blitt berømte på grunn av sangkonkurransen, så det er udiskutabelt hvor stor innflytelse Eurovision Song Contest, som program hadde på utviklingen av offentlig smak tidligere, så lenge det bare fantes fjernsyn. Senere, med Internetts tidsalder, endret dette seg, men den dag i dag er det artister som blir oppdaget av publikum takket være Eurovision, for eksempel vinneren av sangfestivalen i 2021, det italienske bandet Måneskin, hvis siste album ble produsert av nevnte Max Martin.

Jeg tror det er sant at Eurovision har endret seg i løpet av årene, og at i dag det ikke helt utfører de samme oppgavene som før (akkurat som for eksempel arbeidet til DJ-er endret seg på slutten av 90-tallet), men showet har fortsatt rett å eksistere, det er etterspørsel etter det, og det har klart å bevare ånden det hadde fra begynnelsen for å skape en europeisk enhet og fremme mangfold og kultur.

6. Representasjon av skandinaviske språk og kultur på Eurovision

Det er sant at de skandinaviske landene i dag er kjent for hvor dyktig de manøvrerer i mainstream-musikk og at de har flere og flere kjente popsangere, men de legger fortsatt vekt på å pleie kulturen deres og dette har blitt vist flere ganger på Eurovision. Som jeg allerede har beskrevet, var det opprinnelige formålet med Eurovision å bringe europeiske land bedre sammen og å feire tradisjoner og kulturelle forskjeller sammen. På denne måten ga også de skandinaviske landene et innblikk i sin kultur flere ganger, frem til 1973 var det obligatorisk for landene å synge på sitt eget språk, så alle sanger ble fremført på norsk, svensk eller dansk.

For skandinavene var det viktig å presentere den samiske kulturen, som er et perfekt eksempel på den norske Eurovision-deltakeren Sverre Kjelsberg og Mattis Hætta fra 1980, som sang sangen sin «*Sámiid Áednan*» (*Samisk Land*) på samisk. Sangen var inspirert av selvstyrebevegelsen blant samene i Nord-Norge. Det nevnes også den tradisjonelle musikken i regionen, joiken. I 2019 styrket også den norske musikkgruppen KEiiNO den samiske representasjonen med sangen «*Spirit in the Sky*», en sang inspirert av den historiske kampen

for likestilling. Gruppen blander sjangrene elektropop, dansepop og samisk folkemusikk. På finalen fikk deres bidrag høyest poeng fra fjernavstemningen, dette viser også at sangen var viktig for publikum og de var enige i budskapet. KEiINO deltok også i den norske nasjonale finalen, Melodi Grand Prix 2021 med sangen «*Monument*», og ble nummer to i konkurransen. Fra Sverige var Roger Pontare også et perfekt valg for representasjon, fordi han er en samisk avstamning. Han har representert Sverige to ganger i Eurovision Song Contest, i 1994 (duett med Marie Bergman) med «*Stjärnorna*» og i 2000 med «*When Spirits Are Calling My Name*». Sangene fremhever tradisjonene til urfolk og deres innsats for å beskytte deres territorier og kulturer. For sin soloopptreden i 2000 hadde Pontare på seg en samisk drakt knyttet til urbefolkningen i Lappland i Nord-Sverige (og også de nordlige regionene i Norge, Finland og Russland). Disse sangene rangerte relativt godt, noe som viser at europeiske mennesker er interessert i røttene til samisk kultur og støtter likestilling og representasjon av minoriteter. For eksempel er representasjonen av minoriteter også hjulpet av at Danmark i 2023 for første gang sender en konkurrent av færøysk opprinnelse, Reiley skal representere dem.

Skandinavisk kultur inkluderer selvfølgelig også vikinger, noe amerikansk populærkultur liker å utnytte. I en artikkel fra 2018 påpekte en arkeolog at «bidraget med vikingtema til årets Eurovision Song Contest, Danmark ruller bølgene av den nåværende popkulturens fascinasjon for historiske skandinaviske sjøfolk».²⁴ Jonas Rasmussen representerte Danmark i Eurovision i 2018 med sangen «*Higher Ground*». Rasmussen forklarte at sangen handler om å prøve å løse konflikter med fredelige midler og avstå fra bruk av vold og han ble inspirert av de islandske sagaene til Magnus Erlendsson, jarlen av Orknøyene fra 1100-tallet. Han gjorde opptreden sin enda mer autentisk med sin vikingopptreden og vokalistene som også så ut som vikinger, samt det frosne, kalde nordlige scenebildet og vikingskipene. Jeg synes sangen er en av de beste skandinaviske bidragene fra de siste årene av Eurovision. «Sangeren Jonas Flodager Rasmussen ser også ut til å passe til vikingtemaet, med sitt buskete røde skjegg og lange, ville hår ikke langt unna det klassiske bildet av plyndrerne som regjerte – og terroriserte – den skandinaviske regionen og videre fra det 8. til det 11. århundre.»²⁵ – sier artikkelen. Årets 2023 norske sang, «*Queen of Kings*», av Alessandra har

²⁴ Grunntekst: „With a Viking-themed entry for this year's Eurovision Song Contest, Denmark is rolling the waves of the current pop culture fascination with historic Scandinavian seafarers.”

²⁵ „Singer Jonas Flodager Rasmussen also looks the part for the Viking theme, with his bushy red beard and long, wild hair not far off the classic image of the raiders who reigned over – and terrorised – the Scandinavian region and beyond from the 8th-11th centuries.” The Local Denmark – *Denmark's Eurovision entry is a sign of our Viking-loving times*, 12 februar 2018 (<https://www.thelocal.com/20180212/denmarks-eurovision-entry-is-a-sign-of-our-viking-loving-times/>) Lekérdezés dátuma: 2023.04.18., Fordította: Bokor Anna

også vikingelementer og forsterker vikingbildet. Jeg liker at sangen inneholder ånden fra norrøn mytologi, vikingånd ideelt integrert i en moderne EDM-lyd.

Nordmennene inkorporerte også veldig smart bruken av fiolin som instrument i sine Eurovision-låter, og to av seirene deres kom fra minneverdige fiolinmelodier. En av dem var sangen «*Nocturne*», vinnerlåten fra Eurovision Song Contest 1995, som ble fremført på norsk av det norske bandet Secret Garden. Mesteparten av fremføringen var en fiolinseksjon, noe som gjorde «*Nocturne*» til sangen med den lengste instrumentaldelen i konkurransens historie. Sangen, i tillegg til den magiske lyden, ble gjort spesiell av det mørke, nordlige scenebildet og fremføringen med litt keltiske elementer. I Eurovision Song Contest 2009 representerte Alexander Rybak Norge med sangen «*Fairytale*», som ga Norge sin tredje seier. Etter konkurransen ble sangen en av de mest suksessrike Eurovision-låtene i nyere tid og er fortsatt blant de mest sette videoene på Eurovision YouTube-kanalen.

Når det gjelder språkbruk, har de skandinaviske landene en tendens til å følge den internasjonale tilnærmingen med å synge på engelsk, var Danmarks sang fra 1997 den siste sangen fremført på dansk frem til konkurransen i 2021. Mens svenskene sist sang på sitt eget språk i 1998 og nordmennene i 2006. De mest gjenkjennelige morsmålsbidragene bortsett fra de som allerede er nevnt var for eksempel Bobbysocks «*La det swinge*» fra Norge som ble 1. i 1985-konkurransen. Fra Sverige, tidlig 90-tallslåter som Carola «*Fångad av en stormvind*» eller Arvingarnas «*Eloise*». Til tross for at de kan vise sin egen kultur og språk og bevare folkelyden den dag i dag, kjenner de fortsatt perfekt oppskriften på den for tiden fasjonable popsunden.

Akkurat som på verdensmarkedet for mainstream musikk, utmerker svenskene seg også her i å komponere musikk. Svensker selger tekster eller komplette sanger til mange land slik at de kan representere et bestemt land. Omtrent en tredjedel av sangene som deltar i Eurovision Song Contest er skrevet av svensker, på samme måte som 25 % av Billboard topp 200 sanger. I tillegg er svenskene de ukronede kongene av Eurovision, Sverige er et av de mest suksessrike konkurrerende landene i Eurovision, med totalt seks seire. Sverige har også flest topp fem-resultater i det 21. århundre, med 12, totalt har Sverige oppnådd 26 topp fem-resultater i konkurransen. I tillegg er det ingen tilfeldigheter i den svenske musikkbransjen, den svenske deltakeren i 2018-konkurransen, Benjamin Ingrosso, er fetteren til den mye omtalte EDM-stjernen Sebastian Ingrosso medlem av Swedish House Mafia. Jeg beskrev allerede i begynnelsen av oppgaven min at mainstream musikk og Eurovision hang sammen i Sverige selv da ABBA dukket opp, da de gjensidig påvirker hverandre. Dessuten er det vanlig i Sverige at allerede etablerte sangere deltar i det svenske nasjonale utvalget, Melodifestivalen, som med sitt krevende program holder stand på europeisk og verdensplan. En av deltakerne i

Melodifestivalen 2022 var for eksempel Omar Rudberg, som allerede har fått verdensberømmelse takket være en Netflix-serie. Og nylig laget han en spansk coverversjon av den ikoniske Ace of Base-låten, med tittelen «*Todo De Ti (All That She Wants)*», fordi han er av venezuelansk opprinnelse. Dette viser også hvor stor rolle Eurovision spiller i de skandinaviske landene, spesielt svenskene, som et show og som en plattform hvor de kan representere seg selv og hvor musikken deres kan nå så mange nasjoner som mulig.

7. Konklusjon

Jeg føler at jeg har dekket emnet for å trekke en endelig konklusjon om hvorfor skandinavene er så suksessrike på verdensmarkedet for mainstream musikk og på Billboard-poplistene. I sin 2017-studie av svensk popeksport, artikulere Jan Gradvall og Lola Åkerström 8 årsaker til dette, etter denne listen kompilerte jeg det jeg tror er årsakssammenhengene.

En av årsakene, som jeg har fremhevet flere ganger, er skandinavisk musikkundervisning, nettopp det faktum at barn kommer i kontakt med musikk fra tidlig alder. Det viktige er støtten barna får fra skandinaviske studieorganisasjoner. Unge som ønsker å utvikle sitt musikalske talent kan få bistand til leie av øvingslokaler og innkjøp av instrumenter.

«Tilgang til instrumenter og klasser gis gjennom musikkskoler som drives av forskjellige lokale kommuner, så mange barn prøver seg på ulike typer instrumenter for å endelig finne hvilke de er naturlig gode på.»²⁶ (Gradvall; Åkerström: *Swedish pop exports – Sweden – one of the leading pop-music nations today*; 2017) – skrevte det Åkerström.

Et annet viktig aspekt er ikke bare å lære musikk, at barn lærer å spille instrumenter, men også å lære å synge. I tillegg til kommunale musikkskoler er det mulig å synge i kor, i dag finnes det også selvlærte kor i Norge og Danmark hvor alle kan være med, uavhengig av alder eller kjønn. I følge det svenske korforbundet synger omtrent 600 000 svensker i kor, og forbundet representerer rundt 500 kor. Sveriges sterke kortradisjon kommer fra en dyptliggende kultur med å synge folkesanger. Den tredje viktige tingen, som jeg tror er knyttet til musikk og sangferdigheter, er kunnskapen om det engelske språket. Vi kan ikke gå utover det faktum at du må kunne synge på engelsk for å kunne konkurrere på verdensmarkedet.

²⁶ Grunntekst: „Access to instruments and classes are provided through music schools run by various local municipalities so many children try their hands at different types of instruments to finally find which ones they're naturally good at.” Jan Gradvall; Lola Akinmade Åkerström (2017) – *Swedish pop exports – Sweden – one of the leading pop-music nations today*, Stockholm (Swedish Institute) – Swedish Pop Exports. Text by Lola Akinmade Åkerström, Fordította: Bokor Anna

«Det innenlandske markedet er så lite at det for de fleste yrker er viktig å ha kontakter utenfor landet. Det er derfor naturlig at alle snakker minst ett annet språk. Nesten alle svensker snakker engelsk. I motsetning til andre europeiske land som Italia, Spania og Tyskland Sverige dubber ikke engelskspråklige TV-serier og filmer: som et resultat hører svenskene engelsk snakket hver dag. Yngre svensker som har vokst opp med internett, datamaskiner, dataspill og musikk - der engelsk dominerer - kan sies å være tospråklige.»²⁷ (Gradvall; Åkerström: *Swedish pop exports – Sweden – one of the leading pop-music nations today*; 2017)

Det er ikke rart at oppegående svenske artister som Zara Larsson begynte å synge på engelsk fra starten, for de visste at dette ville gjøre dem mer internasjonalt kjente, akkurat som ABBA, Roxette eller Ace of Base.

Å lære sang og musikk er gitt, det samme er engelsk, men det er en annen ingrediens som setter de skandinaviske landene i front, og det er teknologien. Nordregionen ligger i forkant av teknisk utvikling på alle måter og dette påvirker også aspektet ved musikkbransjen. Da internett dukket opp, var Sverige nummer to i verden med å introdusere det, etter USA. Evnen til å tilpasse seg raskt til ny teknologi har vist seg avgjørende i den stadig mer digitale musikkindustrien. Vi kan heller ikke gå utover bruken av datamaskiner når vi lager musikk:

«Alle moderne innspillinger digitaliseres på en eller annen måte. Miksing og redigering gjøres ved hjelp av datamaskiner. Og når det gjelder musikkformer som techno, house, hip hop, moderne R&B og synthpop, fremføres all musikk ved hjelp av datamaskiner.»²⁸ (Gradvall; Åkerström: *Swedish pop exports – Sweden – one of the leading pop-music nations today*; 2017) Så på den ene siden, ferdighetene og kunnskapen som er tilegnet allerede i barndommen, og på den andre siden de tekniske forholdene som tilbys av landene, gjør at skandinaverne skiller seg ut i det mainstream musikkmarkedet. Rent teknologisk skal det også bemerkes at svenskene var de første i verden som tilbød en musikkstrømmetjeneste, ledende innen musikkdistribusjon, med selskaper som Spotify og Soundcloud. Spotify er den moderne

²⁷ Grunntekst: „The domestic market is so small that for most professions, it is essential to have contacts outside the country. It is therefore natural that everyone speaks at least one other language. Just about all Swedes speak English. In contrast to other European countries such as Italy, Spain and Germany, Sweden does not dub English-language television series and films: as a result, Swedes hear English spoken every day. Younger Swedes who grew up with the internet, computers, computer games and music – where English predominates – can be said to be bilingual.” Jan Gradvall; Lola Akinmade Åkerström (2017) – *Swedish pop exports – Sweden – one of the leading pop-music nations today*, Stockholm (Swedish Institute) – Swedish Pop Exports. Text by Lola Akinmade Åkerström, Fordította: Bokor Anna

²⁸ Grunntekst: „All modern recordings are digitalised in some way. Mixing and editing is done using computers. And when it comes to forms of music such as techno, house, hip hop, modern R&B and synth pop, all the music is performed using computers.” Jan Gradvall; Lola Akinmade Åkerström (2017) – *Swedish pop exports – Sweden – one of the leading pop-music nations today*, Stockholm (Swedish Institute) – Swedish Pop Exports. Text by Lola Akinmade Åkerström, Fordította: Bokor Anna

digitale ekvivalenten til musikkbefalinger, som ble startet i 2006 av Daniel Ek og Martin Lorentzon, og lar brukere fritt lytte til, streame og dele millioner av musikkspor til datamaskiner og smarttelefoner, og denne teknologiske innovasjonen fortsatte med SoundCloud.

Det er nesten umulig å ikke inkludere ABBA-effekten, som jeg skrev mye om. 60-tallsartistene inspirerte ABBA på 70-tallet som inspirerte Roxette på 80-tallet og så videre... «I løpet av disse tiårene ga suksess fra artister som ABBA unge svenske musikere tillit til at selv om Sverige er et lite land, kan vi fortsatt gjøre en stor innvirkning på den internasjonale musikkscenen.»²⁹ – noterer Anders Nunstedt, musikkreporter og redaktør for dagsavisen Expressen. (Gradvall; Åkerström: *Swedish pop exports – Sweden – one of the leading pop-music nations today*; 2017)

På samme måte er resultatet av ABBAs inspirasjon at svenskene nå samarbeider med nesten alle hitlistevinnende artister, og jobber i bakgrunnen som produsenter og låtskrivere. Det er skandinavenes beskjedne oppfatning, troen på Janteloven³⁰, som jeg nevnte tidligere, at de liker å gjemme seg i bakgrunnen og gjøre bakgrunnsarbeidet i stedet for å være i forgrunnen, og det er det som har gjort dem så vellykkede. Det faktum at låtskrivere og produsenter som Max Martin, Shellback eller RedOne – for bare å nevne noen svensker – skriver fengende poplåter for Britney Spears, Taylor Swift, Katy Perry, Pink, Usher, Backstreet Boys, Maroon 5, Nicki Minaj, Lady Gaga, Pitbull og One Direction og sangene de komponerte dominerer Billboard-listene.

Sist, men ikke minst, må vi ikke glemme betydningen av Eurovision som TV-program for skandinavene. Ingenting viser deres lidenskap for Eurovision bedre enn det faktum at i 2021 70% av den norske befolkningen så den første semifinalen, og i Sverige ble Melodifestivalen, den svenske nasjonale finalen, sett direkte av rundt 4 millioner mennesker. Enda viktigere, vinneren av Melodifestivalen fortsetter å representere Sverige i den årlige Eurovision Song Contest – verdens mest sette ikke-sportslige begivenhet. Etter Måns Zelmerlövs triumf i Wien med «*Heroes*» på Eurovision 2015, har Sverige nå seks Eurovision-seire. Sverige er det nest mestvinnende landet etter Irland som har vunnet syv ganger. ABBAs Benny Andersson og Björn Ulvaeus vant Eurovision i 1974 med sin toppliste 'Waterloo', og kom til en full sirkel i 2013 da de fikk i oppgave å komponere den offisielle hymnen for Eurovision Song Contest

²⁹ Grunntekst: „During these decades success from artists like ABBA gave young Swedish musicians confidence that, even though Sweden is a small country, we can still make a big impact on the international music scene.” Jan Gradvall; Lola Akinmade Åkerström (2017) – *Swedish pop exports – Sweden – one of the leading pop-music nations today*, Stockholm (Swedish Institute) – Swedish Pop Exports. Text by Lola Akinmade Åkerström, Fordította: Bokor Anna

³⁰ En mer detaljert beskrivelse av fenomenet ville utvide omfanget av avhandlingen, så jeg vil bare henvise til det og forklare det.

2013 sammen med Avicii. Dette viser også at Eurovision og mainstream musikk smelter sammen og går hånd i hånd i Skandinavia. Dette representerer virkelig de tre landene, hvor godt de blander stiler, tenker innovativt og ikke er redde for nye ting, slik at de kan holde på tradisjoner og fortsatt være moderne.

Jeg føler at jeg har gitt en bred oversikt over alle aspekter ved den skandinaviske musikkindustrien og forklart hvorfor disse tre små nasjonene er så suksessrike på det globale musikkmarkedet. De skandinaviske folkene er rett og slett flinke til å lage musikk, de har alle forutsetninger, talentet, verktøyene, teknologien, kunnskapen om det engelske språket, som er nødvendig for å overleve på det internasjonale markedet, de er også modige, innovative, moderne, ydmyke og kan jobben sin perfekt, dette gjør dem til ledende nasjoner i musikkindustrien.

Jeg vil avslutte avhandlingen min med en analogi: akkurat som de nordiske folkene erobret verden sjøveien, nå seiler de perfekt i musikkmarkedets hav og erobrer verden på samme måte, bare denne gangen med sine musikk.

8. Litteraturliste

- Jan Gradvall; Lola Akinmade Åkerström (2017) – *Swedish pop exports – Sweden – one of the leading pop-music nations today*, Stockholm (Swedish Institute)
- Petter Dyndahl; Sidsel Karlsen; Siw Graabræk Nielsen; Odd Skårberg (2016) – *The academisation of popular music in higher music education: the case of Norway*, Music Education Research
- Märta Grauers (2016) – *Poppionjärer & propagandaprojekt: En kritisk diskursanalys av det svenska musikundrets framställning i kulturjournalistiken*, Stockholm (Stockholms universitet)
- Ferreira, F. V., & Waldfogel, J. (2013) – *Pop Internationalism: Has Half a Century of World Music Trade Displaced Local Culture?*, The Economic Journal
- Ola Johansson (2020) – *Songs from Sweden: Shaping Pop Culture in a Globalized Music Industry*, Palgrave Pivot
- John Seabrook (2016) – *The Song Machine: Inside the Hit Factory*, W. W. Norton & Company
- Fabian Holt; Antti-Ville Kärjä (2017) – *The Oxford Handbook of Popular Music in the Nordic Countries*, Oxford University Press
- Måns Mosesson (2021) – *Tim – Avicii: Hivatalos életrajz*, Budapest (21. Század Kiadó)

Nettbaserte kilder:

- Legány Dénes – *A svéd zeneoktatásról. Svédországi tanulmányutam tapasztalatai* (<http://www.parlando.hu/Legany.htm>) Lekérdezés dátuma: 2023.04.19.
- <https://www.ansa.no/Studier-i-utlandet/For/fag/estetiske-studier-og-musikk/musikk/sverige/> Lekérdezés dátuma: 2023.04.19.
- Világgazdaság – *Zeneipar: jobb a sűrű fillér, mint a ritka forint*; 26 januar 2021 (<https://www.vg.hu/kozelet/2021/01/zeneipar-jobb-a-suru-filler-mint-a-ritka-forint>) Lekérdezés dátuma: 2023.04.19.
- SVT Play – *Det svenska popundret* (<https://www.svtplay.se/det-svenska-popundret>) Lekérdezés dátuma: 2023.04.19.
- Netflix – *This Is Pop* (<https://www.netflix.com/title/81050786>) Lekérdezés dátuma: 2023.04.19.
- Netflix – *The Playlist* (<https://www.netflix.com/title/81186296>) Lekérdezés dátuma: 2023.04.19.

- BBC – Nick Levine: *Max Martin: The secrets of the world's best pop songwriter*, 19 november 2019 (<https://www.bbc.com/culture/article/20191119-max-martin-the-secrets-of-the-worlds-best-pop-songwriter>) Lekérdezés dátuma: 2023.04.19.
- The New Yorker – John Seabrook: *Blank Space: What Kind of Genius Is Max Martin?*, 30 september 2015 (<https://www.newyorker.com/culture/cultural-comment/blank-space-what-kind-of-genius-is-max-martin>) Lekérdezés dátuma: 2023.04.19.
- The Local Denmark – *Denmark's Eurovision entry is a sign of our Viking-loving times*, 12 februar 2018 (<https://www.thelocal.com/20180212/denmarks-eurovision-entry-is-a-sign-of-our-viking-loving-times/>) Lekérdezés dátuma: 2023.04.19.
- <https://zeneipar.info/> Lekérdezés dátuma: 2023.04.19.
- <https://www.billboard.com/> Lekérdezés dátuma: 2023.04.19.
- <https://eurovision.tv/> Lekérdezés dátuma: 2023.04.19.